NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ – 410.010.02.2018
P/18/110

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/8/110 – *Przeciwdziałanie występowaniu oraz zwalczanie skutków zachorowań drobiu hodowlanego na grypę ptaków.*
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie Paweł Rakowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/83/2018 z dnia 5 czerwca 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Rzeszowie z siedzibą w Krośnie
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dr Mirosław Welz, Podkarpacki Wojewódzki Lekarz Weterynarii (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie[1] działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Podkarpacki Wojewódzki Lekarz Weterynarii (WLW lub Lekarz) prowadził bieżące analizy oraz monitoring zagrożeń związanych z grypą ptaków, a także skutecznie oraz terminowo realizował zadania związane z zagrożeniami wynikającymi z grypą ptaków oraz przeciwdziałaniem jej występowania, a ponadto WLW w okresie objętym kontrolą aktywnie współdziałał i we właściwy sposób reagował przy usuwaniu skutków występowania ptasiej grypy na terenie województwa podkarpackiego. Lekarz współpracował z instytucjami, służbami i podmiotami odpowiedzialnymi za zwalczanie skutków zachorowań drobiu hodowlanego na wysoce zjadliwą grypę ptaków, w tym podejmował działania mające na celu ograniczenie zasięgu skutków tej choroby w województwie podkarpackim, a jego działania przyczyniły się do usprawnienia współpracy podmiotów, instytucji i służb zaangażowanych w zwalczanie skutków zachorowań drobiu hodowlanego na wysoce zjadliwą grypę ptaków oraz do ograniczenia zasięgu skutków tej choroby.

[1] Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość i skuteczność działań podejmowanych przez WIW w zakresie przeciwdziałania występowaniu zachorowań drobiu hodowlanego na grypę ptaków.

Opis stanu faktycznego

1.1. Lekarz stosownie do zapisów art. 51 ust. 6 w zw. z art. 51 ust. 4 pkt 1 lit a i b oraz pkt 2 lit a i b, ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*, przekazywał GLW informacje, o stwierdzeniu choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania lub notyfikacji w Unii Europejskiej, niezwłocznie po stwierdzeniu oraz wygaszeniu ogniska chorób.

W okresie objętym kontrolą Lekarz zbierał, analizował oraz przetwarzał informacje dotyczące występowania grypy ptaków na terenie województwa podkarpackiego. W badanym okresie, tj. w latach 2016-2018 w województwie podkarpackim, miały miejsce trzy przypadki stwierdzenia ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków - HPAI (podtyp H5N8)[2]:

-w powiecie przemyskim, miejscowość Wapowce – ognisko grypy ptaków zostało potwierdzone w dniu 18 grudnia 2016 r. i wygaszone w dniu 1 lutego 2017 r.,

-w powiecie krośnieńskim, w mieście Krosno – ognisko grypy ptaków zostało potwierdzone w dniu 31 grudnia 2016 r. i wygaszone w dniu 3 lutego 2017 r.,

-w powiecie przeworskim, miejscowość Siennów – ognisko zostało potwierdzone w dniu 31 stycznia 2017 r. i wygaszone w dniu 9 marca 2017 r.

W przypadku stwierdzenia wysoce zjadliwej grypy ptaków, Lekarz sporządzał i bezzwłocznie przesyłał dwa rodzaje raportów: dla służb dyżurnych Wojewody Podkarpackiego oraz GLW.

Do GLW przesyłano raporty informacyjne dotyczące zabezpieczenia epizootycznego kraju (codziennie), raport dobowy z działań podejmowanych w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków, raport z przemieszczeń drobiu do rzezi z obszarów zapowietrzonych i zagrożonych oraz raport z naruszeń przepisów prawa oraz zastosowaniu kar wobec właścicieli ptaków.

Do Wojewody Podkarpackiego przesyłano codziennie raporty informacyjne, raporty tygodniowe z podjętych działań i planów na następny tydzień oraz raporty z przestrzegania rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi *w sprawie zarządzenia środków związanych z występowaniem wysoce zjadliwej grypy ptaków*[3].

W prowadzonych dla wszystkich ognisk dziennikach ujmowano informacje dotyczące położenia ogniska ptasiej grypy, pobrania próbek oraz ich przesłania do badania, przyjęcie dodatniego wyniku badania próbki w kierunku grypy ptaków podtyp H5N8, informacje dotyczące podjętych działań (informacja dot. Stwierdzenia ogniska choroby, informacja o wyznaczeniu pierwotnego ogniska choroby) , w tym zwołania spotkania Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, wydanego rozporządzenia Wojewody Podkarpackiego oraz wszystkich innych działań związanych z danym ogniskiem ptasiej grypy.

[2] W każdym przypadku były to hodowle przyzagrodowe.

[3] Dz. U. z 2017 r., poz. 722

(dowód: akta kontroli str. 4-146)

WLW zgodnie z poleceniem zawartym w piśmie GLW, z dnia 15 lutego 2017 r. przeprowadził kontrole nadzoru prowadzonego przez PLW, w zakresie zwalczania grypy ptaków.

Kontrolą objęto dziewięciu PLW, w powiatach: rzeszowskim, jasielskim, ropczyckim, jarosławskim, mieleckim, łańcuckim, krośnieńskim, przemyskim i przeworskim.

Każdorazowo ocena sprawowanego nadzoru przez PLW była pozytywna, a PLW na bieżąco informowali WLW o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o ogniskach ptasiej grypy.

(dowód: akta kontroli str. 335-340, 352-437, 480-561)

1.2. Stosownie do zapisów art. 54 us. 1 ustawy *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*, WLW posiadał, a także aktualizował plany gotowości zwalczania poszczególnych chorób zakaźnych zwierząt, w tym *Plan gotowości zwalczania wysoce zjadliwej grypy ptaków na poziomie województwa podkarpackiego* HPAI-PLAN (dalej *Plan*).

Plan ten opracowany został w 2008 roku, a ostatnia jego aktualizacja została sporządzona w sierpniu 2016 roku[4].

Plan zawierał informacje o których mowa w art. 54 ust. 1 pkt 1 do 7 ustawy *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*.

WLW Zarządzeniem Nr 33/2016 z dnia 19 grudnia 2016 r., w myśl zapisów art. 54 ust. 5 powołanej ustawy, powołał Wojewódzki Zespół Kryzysowy. W skład powołanego zespołu wchodzili pracownicy Inspektoratu.

W związku z powyższym Pan Mirosław Welz podał: *W skład Wojewódzkiego Zespołu Kryzysowego (WZK) przy Podkarpackim Wojewódzkim Lekarzu Weterynarii (PWLW) powołano zarządzeniem nr 33-2016 z dnia 19.12.2016 r. wyłącznie pracowników Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii z/s w Krośnie. Nie jest to sprzeczne z art. 54 ust. 6 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w związku z art. 54 ust. 7 tej ustawy, gdyż udział innych służb nie był niezbędny do pracy Zespołu i dlatego też nie wnioskowałem o ich wyznaczenie.*

Wszelkie ustalenia dotyczące współdziałania w zwalczaniu grypy ptaków były podejmowane na szczeblu wojewódzkim w trakcie posiedzeń Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (WZZK) w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie. W tym czasie odbyły się 4 takie posiedzenia, które prowadziłem pod zwierzchnictwem Wojewody Podkarpackiego. Wszystkie z nich odbywały się z mojej inicjatywy, w tym pierwsze 19.12.2016 r. Brali w nich udział szefowie wszystkich służb, inspekcji i straży wojewódzkich, samorządów oraz podmiotów niezbędnych przy zwalczaniu choroby.

Zgodnie z zarządzeniem Nr 178/14 Wojewody Podkarpackiego z dnia 14 października 2014 r. zmienionym zarządzeniem Nr 47/15 WP z dnia 6 marca 2015 r. w sprawie powołania i funkcjonowania Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (w załączeniu) pełniąc funkcję Szefa Grupy ekspertów do spraw zagrożeń epizootycznych proponowałem rekomendacje zatwierdzane przez Wojewodę Podkarpackiego do realizacji przez podległe terenowe służby, inspekcje, straże i samorządy.

[4] Aktualizacja ta dotyczyła danych teleadresowych, stanów magazynów, osób kontaktowych w Urzędach Gmin.

Ten model sprawdził się w praktyce, gdyż był zgodny z zasadą centralizacji procesu decyzyjnego przy podejmowaniu działań zintegrowanych. Natomiast WZK przy PWLW pełnił bardzo ważne działania administracyjno-nadzorcze związane z wielokierunkową koordynacją działań Powiatowych Lekarzy Weterynarii zaangażowanych w zwalczanie choroby.

(dowód: akta kontroli str. 441-479)

Stosownie do zapisów art. 54 ust. 8 ustawy *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*, obsługę merytoryczną, organizacyjno-prawną i techniczną zespołu zapewniał WLW.

(dowód: akta kontroli str. 341-352)

1.3. W okresie objętym kontrolą WLW realizował założenia programów o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi[5], mających na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków.

W ramach realizacji założeń ww. rozporządzeń na terenie województwa podkarpackiego, w okresie od 27 grudnia 2016 r. do 30 marca 2017 r. pracownicy WIW i PLW przeprowadzili 375 kontroli ferm z obsadą drobiu, w tym 26 kontroli sprawdzających, w zakresie realizacji zaleceń pokontrolnych.

PLW przeprowadzili również 4.175 kontroli gospodarstw utrzymujących drób, podczas których stwierdzono 1.346 uchybień.

Podczas prowadzonych kontroli, w ramach działań prewencyjnych rozdawano ulotki, udzielano instruktażu bieżącego, rozdawano kopie rozporządzenia, a także pouczano o fakcie, iż w przypadku niezastosowania się do zasad bioasekuracji, brak jest możliwości wypłaty odszkodowania w przypadku wystąpienia ptasiej grypy.

W ramach działań prewencyjnych, wdrożono również wspólne kontrole przestrzegania zasad bioasekracji, przy udziale Policji i Inspekcji Weterynaryjnej szczebla powiatowego.

W ramach tych działań przeprowadzono 806 kontroli, w wyniku których wydano 261 pouczeń, Policja wystawiła 54 mandaty karne na podstawie art. 77 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. *Kodeks wykroczeń*[6].

(dowód: akta kontroli str. 147-173)

Ponadto w ramach działań związanych z nadzorem nad działaniami podejmowanymi przez PLW, a także prewencyjnych w zakresie wykrywania grypy ptaków WLW:

-na bieżąco informował PLW o ogniskach ptasiej grypy występujących na terenie państw Unii Europejskiej,

-organizowano narady i szkolenia dla PLW dotyczące ptasiej grypy,

-uczestniczył w posiedzeniach Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego,

-prowadził akcje informacyjne, a także kontrolę przestrzegania wydanych decyzji,

-opiniował akty prawa miejscowego wydawane w związku z występowaniem ptasiej grypy.

---

[5] Rozporządzenia MRiRW z 4.01.2017 r. (Dz. U. poz. 105) w sprawie wprowadzenia programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków oraz z 28.02.2014 r. (Dz. U. poz. 297 – uchylone z dniem 31.12.2016 r.) w sprawie wprowadzenia programu zwalczania wścieklizny oraz programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków,

[6] Dz.U.2018.618 j.t.

Ponadto WLW, w dniu według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. opracował „Plan działań tzw. czarny scenariusz szerzenia się wysoce zjadliwej grypy ptaków (HPAI) w województwie podkarpackim".

Plan ten zawiera informacje dotyczące *podmiotów nadzorowanych przez PLW na terenie województwa podkarpackiego w których występuje ryzyko wystąpienia grypy ptaków, z podziałem na poszczególne powiaty, oszacowanie ryzyka rozszerzenia się choroby, wykaz podmiotów mogących uczestniczyć w usypianiu i utylizacji drobiu oraz miejsc ewentualnej utylizacji, miejsca grzebania zwierząt, wykaz środków którymi dysponuje inspekcja weterynaryjna na terenie województwa podkarpackiego, czas reakcji w przypadku stwierdzenia zakaźnej choroby, dostępność środków transportowych z podziałem na poszczególne powiaty, wykaz adresów email służących komunikacji w przypadku stwierdzenia grypy ptaków, a także opis możliwości wsparcia ze strony innych organów.*

W okresie objętym kontrolą WLW opracowywał oraz przekazywał PLW harmonogramy pobierania prób w gospodarstwach utrzymujących kury.

Zarówno w 2016 oraz 2017 założono i wykonano 130 badań. Nie było przypadków wykrycia w wyniku badań laboratoryjnych pobranych prób zakażeń wirusami wywołującymi wysoce zjadliwą ptasią grypę.

(dowód: akta kontroli str. 174-184, 294-319)

1.4. W związku z występowaniem zjadliwej grypy ptaków, w ramach bioasekuracji WLW w 2016 roku rozpoczął prowadzenie wśród hodowców drobiu akcji informacyjnej na temat tej choroby.

W ramach prowadzonej akcji przekazano hodowcom drobiu informacje o chorobie oraz zasadach bioasekuracji, jako czynnika minimalizującego ryzyko przeniesienia wirusa ptasiej grypy (informacje te hodowcy otrzymywali w formie ulotek, a także ustnie od pracowników PLW i WLW.

W ramach powyższej akcji informacyjnej dotyczącej wysoce zjadliwej ptasiej grypy wytyczne GLW zostały również przekazane, Łowczym Okręgowym Polskiego Związku Łowieckiego na terenie Województwa Podkarpackiego, a po wejściu w życie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 grudnia 2016 r. *w sprawie zarządzania środków związanych z występowaniem wysoce zjadliwej grypy ptaków*[7], WLW oraz podlegli mu PLW rozpoczęli akcję informacyjną, w ramach której przekazano stosowne informacje i materiały otrzymali hodowcy.

(dowód: akta kontroli str. 147-158)

Oprócz wskazanych działań wdrożono poprzez Komendę Wojewódzką Policji wspólne kontrole Policji i Inspekcji Weterynaryjnej szczebla powiatowego dotyczące przestrzegania zasad bioasekuracji .

Ponadto w ramach działań związanych z bioasekruracją, w powiecie jarosławskim nałożona została kara pieniężną w wysokości 1214,16 zł, w związku ze stwierdzeniem nielegalnie funkcjonującej (działalność niezarejestrowana) fermy.

W połowie lutego 2017 r. wdrożono tymczasowe zasady minimalnej bioasekuracji przy udostępnianiu wybiegów dla stad gęsi reprodukcyjnych, a także gęsi rzeźnych do 6 tyg. życia wypuszczanych na wolne powietrze w ramach aklimatyzacji, co wynikało to z faktu, iż chów gęsi w celu zapewnienia nieśności wymaga przez te ptaki stałego dostępu do wybiegu, co stało w sprzeczności z wymogami powołanego rozporządzenia.

[7] Dz.U.2016.2091

Sytuacja taka miała miejsce w woj. podkarpackim w powiecie rzeszowskim jesienią 2017 roku, gdzie hodowca nie chciał dostosować się do obowiązującego prawa. PLW wszczął postępowanie administracyjne i wydał 17 listopada 2017 r. decyzję, na mocy której nałożył kary administracyjne (w łącznej wysokości 5500 zł) za utrzymywanie drobiu w sposób nieograniczający jego kontaktu z dzikimi ptakami oraz za karmienie drobiu w sposób niezabezpieczający paszy i wody przed dostępem dzikich ptaków i ich odchodami oraz utrzymywanie drobiu w sposób nie wykluczający jego dostępu do zbiorników wodnych, do których dostęp mają dzikie ptaki.

(dowód: akta kontroli str. 352-440)

1.5. WLW w latach 2016 – 2018 wydatkował na walkę z ptasią grypą łącznie 81.364,70 zł.
W okresie objętym kontrolą na terenie województwa podkarpackiego wystąpiły trzy ogniska ptasiej grypy, w powiecie przemyskim, krośnieńskim oraz przeworskim.
W poszczególnych powiatach wydatkowano następujące kwoty:
1. Powiat przemyski – 33.332,88 zł
Na powyższą kwotę składały się:
- koszt badań laboratoryjnych – 7.720,95 zł,
- czyszczenie i dezynfekcja – 3.825,54 zł,
- ubój i zniszczenie – 10.320,26 zł,
- odszkodowanie za zwierzęta – 1008 zł,
- odszkodowanie za produkty - 91 zł,
- zapomogi – 920 zł,
- koszty zabicia zwierząt – 870,86 zł,
- koszty zniszczenia 7.430,40 zł,
- wynagrodzenie dla rzeczoznawców i lekarzy – 3.145,87 zł.
2. Powiat krośnieński – 9.363,03 zł, w tym:
- koszty badań laboratoryjnych – 3.394,34 zł,
- czyszczenie i dezynfekcja – 1.271,18 zł,
- ubój i zniszczenie – 1.731,14 zł,
- odszkodowanie za zwierzęta – 702,60 zł,
- odszkodowanie za produkty - 95,83 zł,
- koszty zabicia zwierząt – 216,24 zł,
- koszty zniszczenia – 716,47 zł,
- wynagrodzenie dla rzeczoznawców i lekarzy 5.235,23 zł.
3. Powiat przeworski (dwa ogniska w dniach 31.01.2017 r. oraz 3.02.2017 r.) – łączne wydatki - 38.668,79 zł, w tym:
- koszty badań laboratoryjnych – 7.243,24 zł,
- czyszczenie dezynfekcja – 5.446,57 zł,
- ubój i zniszczenie – 10.312 zł,
- odszkodowanie za zwierzęta – 6.533 zł,
- odszkodowanie za produkty – 113,50 zł,
- koszt zabicia zwierząt – 640,01 zł,
- koszty zniszczenia – 3.025,49 zł,
- wynagrodzenie dla rzeczoznawców i lekarzy – 5.354,98 zł.

(dowód: akta kontroli str.: 185-186)

1.6. WLW dokonał analizy wysokości wypłacanych odszkodowań przez poszczególnych PLW, w ramach walki z ptasia grypą.

Analizy wydatkowanych środków prowadzone były przez WLW dwutorowo.

Jedna przez Zespół ds. Zdrowia i Ochrony Zwierząt, druga przez Zespół Finansowo-Księgowy WLW.

Zespół ds. Zdrowia i Ochrony Zwierząt przeprowadził szczegółową analizę nie tylko wysokości wypłacanych odszkodowań, ale całości postępowania PLW w Przemyślu, Krośnie, Przeworsku i Jarosławiu w zakresie zwalczania grypy ptaków, niemniej jednak z uwagi na niejednorodny charakter drobiu za który wypłacono odszkodowania, brak było możliwości postawienia jednoznacznych wniosków dotyczących szacowania ich wartości.

Podsumowanie tych działań nastąpiło podczas narady szkoleniowej zorganizowanej dla wszystkich powiatowych lekarzy weterynarii województwa podkarpackiego, zorganizowanej przez WLW w dniu 19 października 2017 r.

Według wyjaśnień Pana Mirosława Welza *wypłacone w woj. podkarpackim środki kształtowały się na niskim poziomie, a analiza przedstawianych przez PLW dokumentów potwierdzała zasadność wysokości wypłacanych środków.*

W miarę wyznaczania kolejnych ognisk grypy ptaków w woj. podkarpackim na polecenie i w terminach określonych pismami GLW, przekazywano informacje finansowe dotyczące poniesionych kosztów zwalczania i wygaszania ognisk.

(dowód: akta kontroli str. 187-227, 449)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Skuteczność współpracy w zakresie przeciwdziałania występowaniu oraz zwalczaniu skutków zachorowań drobiu hodowlanego na grypę ptaków.

2.1. W okresie objętym kontrolą na terenie województwa podkarpackiego doszło do trzech sytuacji wykrycia ptasiej grypy.

Pierwsze ognisko ptasiej grypy zostało potwierdzone w godzinach wieczornych w dniu 18 grudnia 2016 r., w powiecie przemyskim.

W ramach współpracy z innymi organami, w dniu 19 grudnia 2016 r. o godzinie 8.00 zorganizowano posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Spotkaniu przewodniczył Wojewoda Podkarpacki, a udział nim wzięli przedstawiciele Policji, Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Inspekcji Transportu Drogowego oraz przedstawiciele wojewody. Podczas tego spotkania WLW poinformował zebranych o podjętych działaniach oraz zwrócił się do wojewody o wydanie rozporządzenia w sprawie zwalczania grypy ptaków.

W dniu 20 grudnia odbyło się kolejne spotkanie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, podczas którego Lekarz przedstawił działania podjęte przez służby weterynaryjne oraz poinformował o rozporządzeniu w sprawie obszaru zapowietrzonego i zagrożonego wystąpieniem ognisk grypy, a także zarekomendował podjęcie określonych działań przez służby uczestniczące w spotkaniu.

Drugie ognisto ptasiej grypy na terenie województwa podkarpackiego zostało potwierdzone w godzinach popołudniowych, w dniu 31 grudnia 2016 r.

Pierwsze działania zostały podjęte tego samego dnia i trwały cały następny dzień. O zdarzeniu został poinformowany Wojewoda Podkarpacki, który na dzień 4 stycznia zwołał posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Lekarz podczas spotkania w dniu 4 lutego 2016 r. przedstawił aktualna sytuację epizootyczną oraz poinformował o podjętych działaniach.

Kolejne spotkanie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego odbyło się w dniu 5 stycznia 2017 r. Na spotkaniu tym omawiano kwestie związane z przydatnością działek pod kątem ich wyznaczenia jako grzebowisk dla martwych zwierząt.

Trzecie ognisko ptasiej grypy na terenie województwa podkarpackiego zostało potwierdzone w dniu 31 stycznia 2017 r., w powiecie przeworskim. W dniu 1 lutego 2017 r. odbyło się posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Na spotkaniu tym omówiono nowe zalecenia GLW, a także poinformowano wojewodę o konieczności wydania rozporządzenia oraz metodykę zwalczania choroby.

Oprócz wskazanych spotkań w ramach Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, w dniu 9 lutego 2017 r. przeprowadzono szkolenie dotyczące zwalczania ptasiej grypy, w którym oprócz pracowników inspekcji weterynaryjnej udział brali przedstawiciele Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Ponadto w dniu 20 lutego 2017 r. w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie zorganizowano naradę w temacie zagrożeń związanych z występowaniem ptasiej grypy, w którym udział wzięli również przedstawiciele WLW.

Oprócz wskazanych działań WLW i jego przedstawiciele na bieżąco współpracowali z Policją, Inspekcją Transportu Drogowego, i innymi służbami, a także kołami łowieckimi.

(dowód: akta kontroli str. 228-292, 320-334)

2.2. W województwie podkarpackim, w okresie objętym kontrolą nie wydawano decyzji administracyjnych nakazujących zabicie ptaków w związku z nieprzestrzeganiem wymogów bioasekuracji.

WLW w ramach prowadzonego nadzoru nad działalnością PLW dokonał analizy postępowań PLW w Przemyślu, Krośnie, Przeworsku, oraz Jarosławiu (z uwagi iż na części tego powiatu ustanowiony był obszar zagrożony chorobą), gdzie stwierdzono ogniska HPAI, a także dokonał kontroli wydanych decyzji administracyjnych w związku z prowadzonym działaniami eradykacyjnymi (eliminującymi zagrożenie grypą ptaków).

W ramach przeprowadzanej analizy, WLW przeprowadził kontrole w poszczególnych inspektoratach (w Przemyślu, Krośnie, Przeworsku oraz Jarosławiu), na terenie których wystąpiły ogniska ptasiej grypy i w każdym przypadku pozytywnie ocenił postępowanie PLW i nie formułowano wniosków.

WLW na bieżąco informował Wojewodę Podkarpackiego o prowadzonych działaniach, w tym wydanych mandatach i nałożonych karach pieniężnych w formie cotygodniowych raportów.

Pierwszy raport przekazany został bezpośrednio do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (efekt przeprowadzonej telekonferencji w Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim), kolejne raporty przekazywano faksem oraz dodatkowo e-mailem, a dodatkowo Wojewoda Podkarpacki był szczegółowo informowany podczas częstych posiedzeń Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

W kwestii współpracy z innymi organami Pan Dr Mirosław Welz wyjaśnił: *Problematycznym było ustanowienie osób odpowiedzialnych za zbudowanie/wyłożenie oraz utrzymywanie (obsługa) mat dezynfekcyjnych w stanie aktywnym na drogach publicznych. Podjęte prace legislacyjne doprowadziły do zmiany obowiązujących przepisów (specustawa). W art. 45 ust. 1 pkt 8c ustawy*

z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt zapisano, że cyt. „W przypadku zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania powiatowy lekarz weterynarii, w drodze rozporządzenia - aktu prawa miejscowego, może nakazać zarządcom dróg publicznych wykładanie mat dezynfekcyjnych, a także ich utrzymywanie po wyłożeniu w stanie zapewniającym skuteczne działanie środka dezynfekcyjnego". Podobny zapis wprowadzono w art. 46 ust. 3 pkt 8d w odniesieniu do aktów prawa miejscowego stanowionych przez wojewodę.

Ponadto wprowadzono art. 46c. Określenie warunków i sposobu utrzymywania mat dezynfekcyjnych], w którym zapisano cyt. „Warunki i sposób utrzymywania mat dezynfekcyjnych wykładanych w przypadku wydania nakazów, o których mowa w art. 45 ust. 1 pkt 8c i art. 46 ust. 3 pkt 8d, określają porozumienia pomiędzy Głównym Lekarzem Weterynarii a zarządcami dróg publicznych.". Porozumienie takie w sprawie współpracy Inspekcji Weterynaryjnej oraz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w związku z występowaniem chorób zakaźnych zwierząt na obszarach, przez które przebiegają drogi krajowe będące w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, z wyłączeniem autostrad i dróg ekspresowych GLW zawarł w dniu 27 listopada 2017 r. w Warszawie z Generalnym Dyrektorem Dróg Krajowych i Autostrad.

Zmian dokonano także w sposobie działania służb weterynaryjnych. GLW po przeprowadzeniu konsultacji oraz analizy dotyczącej konstruowania mat na szlakach komunikacyjnych w obszarach zapowietrzonym i zagrożonym uznał za celowe, aby w przypadku wystąpienia kolejnych ognisk tej choroby w kraju, dokonać modyfikacji zasad umieszczania mat dezynfekcyjnych na drogach publicznych. Ich stosowanie może zostać ograniczone do zabezpieczenia za ich pomocą obszaru w danej miejscowości, bezpośrednio sąsiadującego z ogniskiem choroby oraz gospodarstwem/-ami kontaktowym/-i, jeżeli zostały wyznaczone. W celu ustalenia miejsc wyłożenia mat dezynfekcyjnych należy również wziąć pod uwagę strukturę dróg w miejscowości, czyli liczbę dróg wjazdowo-wyjazdowych i skrzyżowań oraz ich wzajemny układ. Rozwiązanie to w znaczący sposób usprawniło pracę służb zaangażowanych w eliminację ognisk choroby, optymalizując ich pracę.

Ponadto problematyczna pozostaje kwestia załadunku padłych i uśmierconych zwierząt w ognisku choroby (gospodarstwie). Właściciel stada bardzo często nie jest w stanie zapewnić wyniesienia uśpionych ptaków (drobiu) do podstawionego kontenera zakładu przetwórczego. O ile w przypadku dużych ferm (z obsadą wielotysięczną) wykorzystywane są najczęściej firmy oferujące oprócz gazowania drobiu jednoczesne ich usunięcie z fermy, to w przypadku średnich ferm (kilkuset ptaków), gdzie ten sposób uśmiercania nie zawsze jest korzystny finansowo, problem jest dość znaczący. Organy samorządowe niechętnie angażują się w organizowanie osób do pomocy właścicielowi fermy w wynoszeniu padliny argumentując to niezasadnością wydatkowania publicznych pieniędzy na cele prywatne, a kilkuosobowa obsługa (najczęściej rodzina właściciela) nie jest w stanie należycie wykonać zadanie.

Problematyczna sytuacja pojawiła się również przy współpracy w Urzędem Gminy Zarzecze, w zakresie obsługi mat dezynfekcyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 352-450)

2.3. W okresie objętym kontrolą Wojewoda Podkarpacki nie wydawał poleceń PLW.

(dowód: akta kontroli str. 293)

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiła sytuacja braku środków na zwalczanie grypy ptaków, ani też nie występowano o dodatkowe środki, a skala finansowa zwalczania występujących ognisko pozwoliła na ich likwidację, w ramach środków zabezpieczonych w budżecie WLW.

(dowód: akta kontroli str. 438-440)

Zgodnie z art. 51 ust. 4 pkt 1 lit. a i b ustawy *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*, powiatowy lekarz weterynarii przekazuje wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację, o powzięciu podejrzenia, o stwierdzeniu choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania lub notyfikacji w Unii Europejskiej, niezwłocznie po powzięciu tego podejrzenia lub stwierdzeniu choroby.

W myśl ust. 6 powołanego przepisu, wojewódzcy lekarze weterynarii przekazują informacje, o których mowa w ust. 4, Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

W kontroli ustalono, iż WLW w okresie objętym kontrolą przekazał, GLW jedną informację o powzięciu podejrzenia stwierdzenia wysoce zjadliwej grypy ptaków, która nie dotyczyła żadnego z później potwierdzonych ognisk grypy ptasiej w okresie objętym kontrolą.

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pan Mirosław Welz podał: *Podejrzenia wystąpienia grypy ptaków, jak i każdej innej choroby zakaźnej zwierząt zwalczanej z urzędu stawiane są przez PLW. To on dokonuje analizy ryzyka i w oparciu o tą ocenę podczas pobytu w gospodarstwie stawia bądź wyklucza podejrzenie. W celu wykluczenia choroby bardzo często pobierane są także próby urzędowe co do pewności i słuszności podejmowanych działań tak, aby dochować pełnej staranności (to umożliwia 100 % wykluczenie podejrzenia).*

Samo podejrzenie stawiane jest najczęściej w przypadku kiedy dotyka dużego gospodarstwa (fermy) o obsadzie często wielotysięcznej, co wiąże się z dużymi i niepowetowanymi stratami głównie finansowymi. W kontrolowanym okresie takich sytuacji nie odnotowano. Fermy były dobrze zabezpieczone przed wniknięciem wirusa grypy ptaków, co potwierdziły kontrole pracowników PIW i WIW.

Podejrzenie postawione było w gospodarstwie w powiecie krośnieńskim kilka dni po wyznaczeniu w mieście Krosno drugiego ogniska HPAI w województwie podkarpackim. Związane było ze znacznymi upadkami drobiu w gospodarstwie utrzymującym 21 sztuk ptaków w miejscowości Kobylany, które znajdowało się na obszarze zagrożonym grypą ptaków w związku ze stwierdzeniem ogniska ptasiej grypy na terenie miasta Krosna.

Informację o tym przekazano niezwłocznie Głównemu Lekarzowi Weterynarii w formie dwóch raportów. W raporcie dobowym z działań podejmowanych w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków poinformowano GLW o powzięciu podejrzenia w gospodarstwie przyzagrodowym w miejscowości Kobylany, w związku z odnotowanymi upadkami drobiu (raport w załączeniu). Z kolei w raporcie dotyczącym działań podjętych w celu wzmocnienia zabezpieczenia epizootycznego województwa – kontrole przeprowadzone w związku z podejrzeniem poinformowano GLW o pobraniu prób do badań ze wskazaniem daty i godziny dostarczenia prób do badań.

Ponadto o zaistniałej sytuacji PWLW poinformował niezwłocznie telefonicznie GLW.

Ponadto PLW otrzymywali zgłoszenia podejrzeń grypy ptaków, które zostały wykluczone już na wstępnym etapie (w oparciu o wywiad, badanie kliniczne i sekcyjne), w wyniku czego nie były wydawane decyzje administracyjne. Zdarzenia

takie miały miejsce w powiatach: jarosławskim, kolbuszowskim, łańcuckim, rzeszowskim, sanockim, stalowowolskim, gdzie stwierdzaną najczęściej przyczyną były zatrucia pokarmowe.

(dowód: akta kontroli str. 441-479

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Rzeszów , dnia 22 sierpnia 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler
Paweł Rakowski
st. Insp. k. p.

/.../

Dyrektor
Wiesław Motyka

/.../